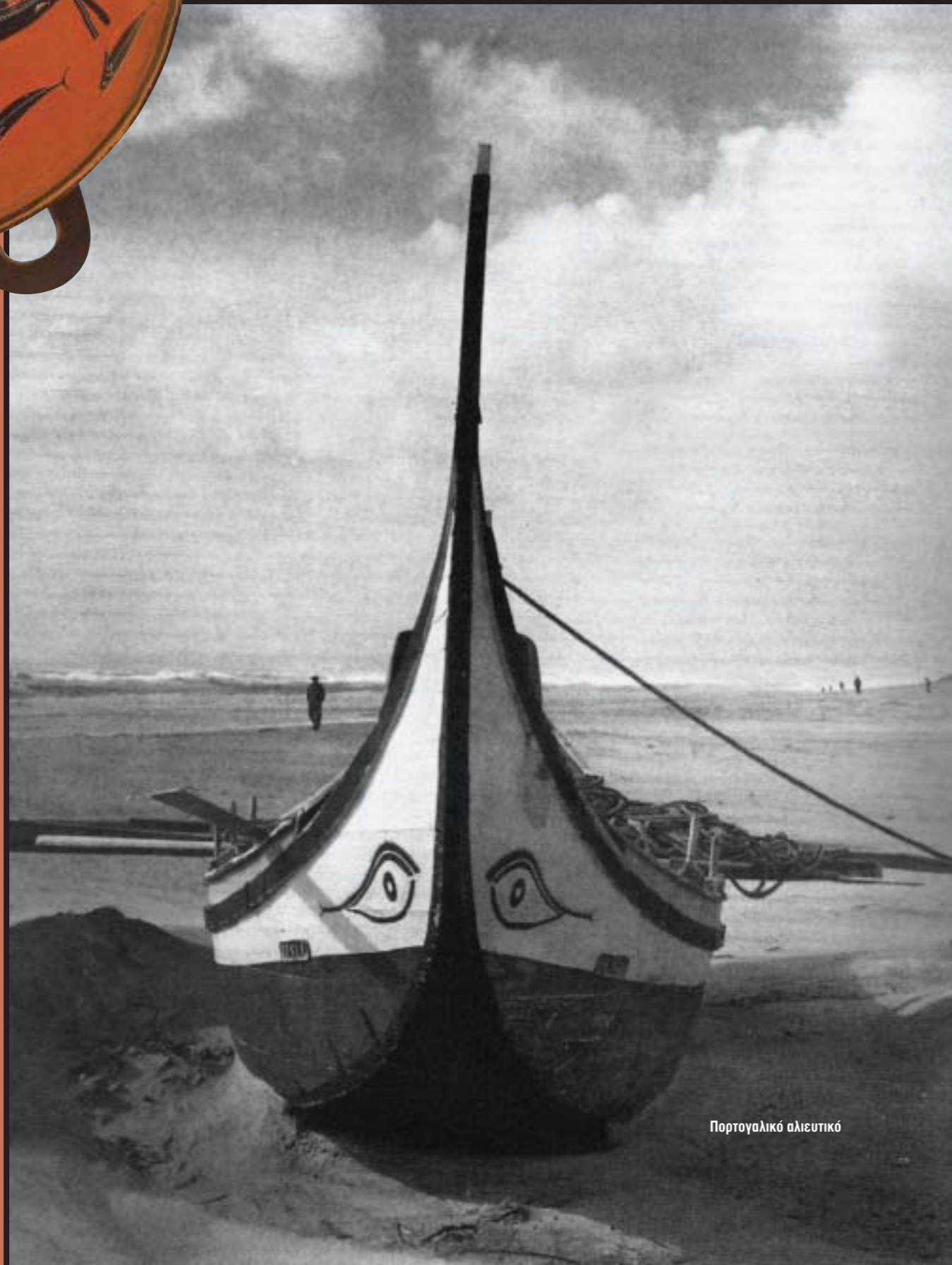

Τα μάτια στις πλώρες των πλοίων

Για τους
καρβομαραγκούς
και τους ναυτικούς
διακοσμητές από την
Ισπανία ως την
Ανατολή ο 20ός
αιώνας δεν ήταν
τίποτε άλλο από ένα
ανοιγοκλείσιμο του
ματιού και είναι το
«μάτι» που ακόμα και
σήμερα χρησιμεύει
σαν ένα ενθύμιο σε
πολλά μεσογειακά
σκάφη. Για να δείχνει
πως η τέχνη του
καρβομαραγκού και
του ναυτικού
ξεκίνησε από την
Κρήτη, πέρασε στην
Αίγυπτο, την Ανατολή
και σε όλη την
υπόλοιπη Μεσόγειο

Πορτογαλικό αλιευτικό

Τα διακοσμητικά
μοτίβα των σημερινών
σκαφών αποτελούν
την εξέλιξη μιας
αρχαίας συνήθειας
των ναυτικών να
ζωγραφίζουν στις
πλώρες μάτια
ανθρώπου ή ζώου.
Μια συνήθεια τριών
χιλιάδων χρόνων
που ξεκίνησε από
την Κρήτη. Του
συγγραφέα
Cpt A. I. Τζαμτζή

Αν παρατηρήσει κανείς ακόμα και σήμερα τις πλώρες των καϊκιών και των άλλων μικρών σκαφών, μπορεί συχνά να διακρίνει ζωγραφισμένο εκεί ένα ρόμβο ή ένα δίσκο ή ένα άστρο ή ακόμα μια γεωμετρική μαργαρίτα. Συχνά το σύμβολο αυτό, γιατί για κατάλοιπο κάποιου παλιού συμβόλου πρόκειται, βρίσκεται στην άκρη μιας φάσας διαφορετικού χρώματος που συχνά σχεδιάζεται εξωτερικά στο παραπέτο. Κάπως πιο σπάνια το βρίσκουμε σχεδιασμένο σε πλώρες μεγαλύτερων πλοίων. Σε πρώτο κοίταγμα το σχεδιασμά αυτό μοιάζει με ένα απλό διακοσμητικό μοτίβο ή με ένα κομψό καλλιτεχνικό τελείωμα της μοντονίας της λωρίδας που περιβάλλει το πάνω μέρος της κουπαστής του σκάφους. Μια όμως πιο προσεκτική παρατήρηση και κάποια έρευνα και μελέτη τόσο παλαιότερων παραστάσεων όσο και περι-

Ασημένιο τετράδραχμο του Δημητρίου του Πολιορκητή, 306-283 π.Χ.

γραφών σε σχετικά παλιά κείμενα μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτό το διακοσμητικό πια σήμερα στοιχείο δεν είναι τίποτε άλλο απ' ό,τι απόμεινε από μια πολύ αρχαία συνήθεια των ναυτικών να ζωγραφίζουν στις μάσκες των σκαφών τους ένα μάτι ανθρώπου ή ζώου. Πότε άρχισαν να φαίνονται για πρώτη φορά τα μάτια στις πλώρες των πλοίων; Είναι παραδεκτό πως οι ναυτικοί, οι καρβομαραγκοί και οι διακοσμητές καρβιτών ανήκουν στην πιο συντηρητική τάξη ανθρώπων. Αν κάποιος επινοήσει ένα σχέδιο για το σκάφος ή ένα εξάρτημα ή έστω κάποια διακοσμητική φιγούρα, που θα γίνουν παραδεκτά από τους ναυτικούς της εποχής του, πολύ πιθανόν αυτό να συνεχιστεί και να το βρίσκουμε στα πλοία όχι για χρόνια αλλά και για αιώνες ολόκληρους. Το μάτι φαίνεται να ανήκει στην κατηγορία αυτή. Αν πάρουμε ως βάση τη Μεσόγειο, που στάθηκε το λίκνο της ναυτικής τέχνης για τη Δύση, θα παρατηρήσουμε πως μόλις στα τελευταία χρόνια του περασμένου αιώνα άρχισαν να αλλάζουν οι μορφές και τα διακοσμητικά στοιχεία των καρβιτών, και αυτό στην προσπάθεια να ευθυγραμμιστούν με τη σύγχρονη τεχνολογία. Στο πέρασμα των χρόνων ο γενικός σχεδιασμός των πλοίων και η διακόσμησή τους δεν φαίνεται να αλλάξαν και πολύ. Η όμορφα ποικιλμένη και προσεκτικά τελειωμένη δουλειά των ξύλινων κυρίως σκαφών που διασχίζουν τη Μεσόγειο θα μπορούσε να χαρακτηρι-

στεί από κάποιον, που ευθυγραμμίζεται με το πνεύμα της εποχής, μη αναγκαία και πως τα σκάφη θα ήταν περισσότερο πετυχημένα, για τη μηχανική τους πλέον πρόωση, αν άλλαζαν ριζικά. Ευτυχώς όμως τόσο οι ναυτικοί όσο και οι καρβομαραγκοί της θάλασσας αυτής διατηρούν πάρα πολλές αναμνήσεις από τα περασμένα και οι ρίζες είναι πολύ βαθιές προκειμένου να ξεχαστούν όλα αυτά σε μια νύχτα. Ένας σύγχρονος συγγραφέας έγραφε σχετικά: — «*Αν θυμηθεί κανένας πως τα πλοία ταξίδευαν σ' αυτή τη θάλασσα (τη Μεσόγειο) για κάπου τρεις χιλιάδες χρόνια, εύκολα μπορεί να καταλάβει πως δεν είναι μόνον ο έμφυτος συντηρητισμός που κάνει τους καρβομαραγκούς και τους ναυτικούς διακοσμητές από την Ισπανία ως την Ελλάδα και την Ανατολή. Είναι και οι αρχαίες τους παραδόσεις. Γι' αυτούς ο εικοστός αιώνας δεν είναι τίποτε άλλο από ένα ανοιγοκλείσιμο του ματιού*»